

Judikatūras krājums

Lieta C-436/22

Asociación para la Conservación y Estudio del Lobo Ibérico (ASCEL)

pret

Administración de la Comunidad de Castilla y León

*(Tribunal Superior de Justicia de Castilla y León
lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu)*

Tiesas (pirmā palāta) 2024. gada 29. jūlija spriedums

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzība – Direktīva 92/43/EEK – 2., 4., 11., 12., 14., 16. un 17. pants – Dzīvnieku sugu stingras aizsardzības sistēma – *Canis lupus* (vilks) – Izmantošana medībām – Attiecīgās sugas populāciju aizsardzības statusa novērtējums – Šīs sugas aizsardzības “nelabvēlīgs/neadekvāts” statuss – Izmantošana, kas nav saderīga ar šīs sugas labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšanu vai atjaunošanu – Visu jaunāko zinātnisko datu ņemšana vērā

1. *Vide – Dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzība – Direktīva 92/43 – Kopienā nozīmīgas dzīvnieku sugas – Iekļaušana – Sekas – Sugas labvēlīga aizsardzības statusa prezumpcija – Neesamība – Aizsardzības statusa noskaidrošana – Kritēriji (Padomes Direktīvas 92/43, redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Direktīvu 2013/17, 1. panta i) punkts, 2. panta 1. un 2. punkts, 11. un 12. pants, kā arī 14. panta 1. punkts un V pielikums)*

(skat. 50., 51., 60. un 61. punktu)

2. *Vide – Dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzība – Direktīva 92/43 – Kopienā nozīmīgas dzīvnieku sugas – Apsaimniekošanas pasākumi – Dalībvalstu novērtējuma brīvība – Robežas – Sugas izmantošanas medībām ierobežojums – Pieļaujamība – Nosacījums – Pasākuma vajadzība sugas labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšanai vai atjaunošanai (Padomes Direktīvas 92/43, redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Direktīvu 2013/17, 15. apsvērumus un 2. panta 2. punkts, kā arī 11. un 14. pants un V pielikums)*

(skat. 52.–58., 69. un 70. punktu)

3. *Vide – Dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzība – Direktīva 92/43 – Pienākums uzraudzīt aizsardzības statusu – Apjoms – Iespēja atļaut izmantošanu medībām vai medišanu tāpēc, ka netiek nodrošināta efektīva uzraudzība – Izslēgšana*

(Padomes Direktīvas 92/43, redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Direktīvu 2013/17, 1., 2., 11., 14. un 17. pants, kā arī II pielikums, IV pielikuma a) punkts un V pielikums)

(skat. 59., 62.–66. punktu)

4. *Vide – Dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzība – Direktīva 92/43 – Kopienā nozīmīgas dzīvnieku sugas – Sugas aizsardzības statusa nelabvēlīgums – Sekas – Piesardzības principa ievērošana – Dalībvalstu pienākums atturēties no medību atļaušanas – Nosacījums – Neskaidrības par riskiem sugas labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšanai – Vērtēšanas kritēriji*
(LESD 191. panta 2. punkts, 192. un 193. pants; Padomes Direktīvas 92/43, redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Direktīvu 2013/17, 1., 2., 11., 14. un 17. pants, kā arī II pielikums, IV pielikuma a) punkts un V pielikums)

(skat. 71.–74., 76., 78. punktu un rezolutīvo daļu)

5. *Vide – Dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzība – Direktīva 92/43 – Sugu aizsardzība – Atkāpes – Izņēmumpasākumu noteikšanas priekšnosacījumi – Attiecīgo sugu populāciju labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšana – Nosacījumi attiecībā uz atkāpju piešķiršanu izņēmuma kārtā*
(Padomes Direktīvas 92/43, redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Direktīvu 2013/17, 12. un 16. pants)

(skat. 77. punktu)

Rezumējums

Izskatot Tribunal *Superior de Justicia de Castilla y León* (Kastīlijas un Leonas Augstā tiesa, Spānija) lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, Tiesa spriež par to, vai ir iespējams izsniegt atļaujas *canis lupus* jeb par “vilku” dēvētās sugas medībām, ja šīs sugas aizsardzības statuss ir atzīts par “nelabvēlīgu/neadekvātu” Dzīvotņu direktīvas¹ izpratnē.

Ziņojumā, ko Spānijas Karaliste 2019. gadā saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 17. pantu nosūtījusi Komisijai par laikposmu no 2013. līdz 2018. gadam, bija norādīts, ka vilku sugas aizsardzības statuss bija “nelabvēlīgs/neadekvāts” Vidusjūras, Atlantijas okeāna un kalnu reģionos, no kuriem pirmie divi ietver Kastīlijas un Leonas teritoriju.

Tomēr saskaņā ar valsts tiesību aktiem vilku suga tika kvalificēta kā “medījama suga”, kuras “medīšana” tātad “ir atļauta” uz ziemeļiem no Duero upes. Proti, Kastīlijas un Leonas Dabas mantojuma un mežsaimniecības politikas ģenerāldirekcija ar 2019. gada 9. oktobra lēmumu apstiprināja Vilku vietējās izmantošanas plānu medību apvidos Kastīlijā un Leonā uz ziemeļiem no Duero upes laikposmam no 2019. gada līdz 2022. gadam.

¹ Padomes Direktīva 92/43/EEK (1992. gada 21. maijs) par dabisko dzīvotņu, savvaļas faunas un floras aizsardzību (OV 1992, L 206, 7. lpp.), redakcijā ar grozījumiem, kas izdarīti ar Padomes 2013. gada 13. maija Direktīvu 2013/17/ES (OV 2013, L 158, 193. lpp.) (turpmāk tekstā – “Dzīvotņu direktīva”).

Izskatot prasību atcelt šo lēmumu, iesniedzējtiesa vaicā Tiesai, vai Dzīvotņu direktīvai, konkrēti – tās 14. pantam² ir pretrunā tāds valsts tiesiskais regulējums, saskaņā ar kuru vilku suga kvalificēta kā suga, kuras īpatņi var tikt medīti kādā šīs dalībvalsts teritorijas daļā, kurā uz to neattiecas šīs direktīvas 12. panta 1. punktā paredzētā stingrā aizsardzība, lai gan tās aizsardzības statuss ir atzīts par nelabvēlīgu visā minētās dalībvalsts teritorijā.

Tiesas vērtējums

Pirmām kārtām, Tiesa atgādina, ka saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 12. pantu, lasot to kopsakarā ar tās IV pielikuma a) punktu, vilks ir viena no “Kopienā nozīmīgām” sugām, kurām jānodrošina “stingra aizsardzība” šā panta izpratnē. Šis stingrās aizsardzības režīms attiecas tostarp uz tām uz dienvidiem no Duero upes sastopamajām Spānijas vilku populācijām, kas ir skaidri iekļautas Dzīvotņu direktīvas II pielikumā kā “Kopienā nozīmīga suga”, kuras “aizsardzībai jānosaka īpaši aizsargājamas dabas teritorijas”. Savukārt Spānijas vilku populācijas, kas sastopamas uz ziemeļiem no šīs upes, ir iekļautas šīs direktīvas V pielikumā kā Kopienā nozīmīga dzīvnieku suga, kuras īpatņi ieguvei savvaļā un izmantošanai var piemērot apsaimniekošanas pasākumus, un uz tām līdz ar to attiecas minētās direktīvas 14. pants.

Šajā ziņā apstāklis, ka Kopienā nozīmīga dzīvnieku vai augu suga ir iekļauta Dzīvotņu direktīvas V pielikumā, vēl nenozīmē, ka tās aizsardzības statuss principā jāuzskata par labvēlīgu. Proti, nerunājot jau par to, ka tieši dalībvalstis ir tās, kas paziņo Komisijai šo sugu statusu savā teritorijā, šī iekļaušana nozīmē vienīgi to, ka, ņemot vērā šīs direktīvas 11. pantā paredzēto uzraudzības pienākumu un lai nodrošinātu šīs direktīvas mērķa sasniegšanu, attiecībā uz minēto sugu – atšķirībā no šīs direktīvas IV pielikuma a) daļā iekļautajām sugām, kurām katrā ziņā piemērojama stingrās aizsardzības sistēma, – apsaimniekošanas pasākumi “var” tikt piemēroti.

Otrām kārtām, par apsaimniekošanas pasākumiem, kas var būt veicami attiecībā uz V pielikumā uzskaitītajām sugām, jāteic, ka izmantošana medībām var tikt ierobežota vai aizliegta, ja tas nepieciešams, lai saglabātu vai atjaunotu labvēlīgu attiecīgās sugas aizsardzības statusu.

Proti, pirmkārt, šie pasākumi var attiekties uz piekļuvi konkrētam īpašumam, aizliegumu iegūt īpatņus savvaļā un izmantot konkrētas populācijas vai arī kvotu sistēmu izveidošanu. Līdz ar to minētie pasākumi, lai arī tie ietver medību noteikumus, ir tādi, kas pēc savas iedabas ierobežo, nevis paplašina attiecīgo sugu ieguvei.

Otrkārt, novērtējuma brīvību, kas dalībvalstīm ir, nosakot nepieciešamību veikt šādus pasākumus, ierobežo pienākums raudzīties, lai sugas īpatņi ieguve savvaļā un to izmantošana būtu saderīga ar šīs sugas saglabāšanu labvēlīgā aizsardzības statusā.

Savukārt, ja kādas dzīvnieku sugas aizsardzības statuss ir nelabvēlīgs, kompetentajām iestādēm jāveic pasākumi Dzīvotņu direktīvas 14. panta izpratnē, lai uzlabotu attiecīgās sugas aizsardzības statusu tādējādi, lai tās populācijas nākotnē sasniegtu ilgstošu labvēlīgu aizsardzības statusu.

² Skat. Dzīvotņu direktīvas 14. panta 1. punktu: “Ja 11. pantā paredzēto uzraudzības pasākumu rezultātā dalībvalstis to uzskata par vajadzīgu, tad tās veic pasākumus, lai nodrošinātu, ka V pielikumā uzskaitīto savvaļas faunas un floras sugu īpatņi ieguve savvaļā, kā arī izmantošana nav pretrunā ar to saglabāšanu labvēlīgā aizsardzības statusā”.

Pasākumu veikšana, pamatojoties uz šo pantu, katrā ziņā ir atļauta tikai tad, ja tie veicina attiecīgo sugu labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšanu vai atjaunošanu. Tādējādi, ja konkrētajā dalībvalstī attiecībā uz Dzīvotņu direktīvas V pielikumā iekļautajām sugām veikto analīžu rezultāti liecina, ka nepieciešama ieviešana valsts mērogā, šī dalībvalsts var ierobežot, nevis paplašināt šajā pantā paredzētās darbības, lai šo sugu īpatņu ieguve savvaļā būtu saderīga ar šīs direktīvas mērķiem. Tādējādi medību ierobežojums vai aizliegums var tikt uzskatīts par tālab nepieciešamu pasākumu. Šāds pasākums jāveic konkrēti tad, ja sugas aizsardzības statuss ir nelabvēlīgs galvenokārt īpatņu zuduma dēļ. Tomēr, pat ja šie zudumi galvenokārt radušies citu iemeslu dēļ, var izrādīties nepieciešams neatļaut medības, kas radītu papildu zaudējumus.

Proti, saskaņā ar LESD 191. panta 2. punktā nostiprināto piesardzības principu, ja pēc labāko pieejamo zinātnisko datu pārbaudes joprojām pastāv nenoteiktība jautājumā par to, vai Kopienā nozīmīgas sugas izmantošana ir saderīga ar šīs sugas labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšanu, attiecīgajai dalībvalstij jāatturas atļaut šādu izmantošanu.

Trešām kārtām, Tiesa precizē, ka saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 11. pantu dalībvalstīm ir pienākums veikt tās 2. pantā minēto dabisko dzīvotņu un sugu aizsardzības statusa uzraudzību, īpašu uzmanību pievēršot prioritārajiem dabisko dzīvotņu veidiem un prioritārajām sugām. Šī uzraudzība ir būtiski nepieciešama, lai nodrošinātu šīs direktīvas 14. pantā minēto nosacījumu ievērošanu un varētu konstatēt nepieciešamību veikt pasākumus, kas nodrošinātu šīs sugas izmantošanas saderību ar labvēlīga aizsardzības statusa saglabāšanu, un pati par sevi ir viens no pasākumiem, kuri vajadzīgi, lai nodrošinātu minētās sugas aizsardzību. Līdz ar to suga nevar tikt izmantota medībām un medīta, ja netiek nodrošināta efektīva tās aizsardzības statusa uzraudzība.

Šajā ziņā aizsardzības statuss un vajadzība veikt pasākumus saskaņā ar Dzīvotņu direktīvas 14. pantu jāvērtē, ņemot vērā ne tikai ziņojumu, ko dalībvalstis sagatavo atbilstoši šīs direktīvas 17. pantam, bet arī jaunākos zinātniskos datus, kuri iegūti minētās uzraudzības rezultātā. Šie novērtējumi jāveic ne tikai vietējā mērogā, bet arī bioģeogrāfiskā rajona mērogā vai pat pārrobežu mērogā. Turklāt uzraudzībai jāpievērš īpaša uzmanība, ja noteiktos reģionos šī suga ir viena no tām Kopienā nozīmīgām dzīvnieku sugām, kuru aizsardzībai jānosaka īpaši aizsargājamas dabas teritorijas³ vai kurām vajadzīga stingra aizsardzība⁴, un kaimiņos esošajos reģionos – viena no tām Kopienā nozīmīgām dzīvnieku sugām, kuru īpatņu ieguvei un izmantošanai var piemērot apsaimniekošanas pasākumus⁵.

Ņemot vērā visus izklāstītos apsvērumus, Tiesa secina, ka Dzīvotņu direktīvas 14. pantam ir pretrunā tāds dalībvalsts tiesiskais regulējums, kas atļauj vilku medības kādā šīs dalībvalsts teritorijas daļā, kurā uz šo sugu neattiecas stingrā aizsardzība, lai gan šīs sugas aizsardzības statuss minētajā dalībvalstī tiek uzskatīts par “nelabvēlīgu/neadekvātu”. Šajā ziņā jāņem vērā saskaņā ar šīs direktīvas 17. pantu reizi sešos gados sagatavotais ziņojums, visi jaunākie zinātniskie dati, tostarp tie, kas iegūti, veicot šīs direktīvas 11. pantā paredzēto uzraudzību, kā arī LESD 191. panta 2. punktā nostiprinātais piesardzības princips.

³ Skat. Dzīvotņu direktīvas II pielikumu.

⁴ Skat. Dzīvotņu direktīvas IV pielikuma a) punktu.

⁵ Skat. Dzīvotņu direktīvas V pielikumu.